

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Кузьменко Оксани Володимирівни дисертацію Пустовіт Юлії Юріївни на тему «Адміністративно-правове забезпечення продовольчої безпеки», поданої на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

1. Ступінь актуальності обраної теми

Питання продовольчої безпеки на сучасному етапі набуває особливої ваги, з огляду на масштабні трансформації глобальної та національної безпекової політики. Для України, яка опинилася в умовах повномасштабної збройної агресії, забезпечення продовольчої безпеки є не лише гуманітарним та економічним викликом, а й питанням державного суверенітету, національного виживання та стійкості. У такій ситуації особливої ваги набувають питання ефективного адміністративно-правового регулювання у сфері продовольства.

Зруйнована аграрна інфраструктура, тимчасова окупація сільськогосподарських територій, порушення логістичних ланцюгів, блокада експорту зерна, зниження обсягів виробництва продовольства – усе це формує нову реальність, у якій держава має діяти не лише оперативно, а й стратегічно, використовуючи адекватні правові механізми. У цьому контексті дослідження адміністративно-правового забезпечення продовольчої безпеки набуває особливої актуальності як з наукової, так і з прикладної точки зору.

Дисертанткою цілеспрямовано акцентовано на тому, що в Україні нині відсутня єдина законодавча рамка, яка б комплексно врегульовувала питання продовольчої безпеки. Чинне законодавство є фрагментарним, повноваження органів виконавчої влади часто дублюються або розподілені без належної координації, що знижує ефективність державного контролю за якістю, безпечністю та наявністю продовольства.

Враховуючи європейський вектор розвитку України, стратегічний курс на гармонізацію із правом Європейського Союзу, важливим і своєчасним є розроблення сучасної адміністративно-правової моделі забезпечення продовольчої безпеки, яка б враховувала принципи прозорості,

відповідальності, ризик-орієнтованого підходу та цифровізації процесів державного нагляду. Саме таке бачення, на основі ґрунтовного аналізу правової бази, судової практики та зарубіжного досвіду, запропоновано у дисертації.

Таким чином, тема дослідження є вкрай актуальною, відповідає сучасним науковим пріоритетам і практичним потребам держави, а також логічно вписується у загальнонаціональні та міжнародні пріоритети з питань зміцнення системи продовольчої безпеки. Її розгляд у контексті адміністративного права є не лише доцільним, а й необхідним кроком на шляху до забезпечення ефективного публічного управління в агропродовольчому секторі.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна

Дисертаційна робота вирізняється методологічною цілісністю, внутрішньою логікою викладення матеріалу та належним рівнем аналітичної глибини. Наукові положення, висновки та рекомендації мають системний характер, що забезпечує їх інтеграцію у загальний науковий дискурс із проблем адміністративно-правового регулювання публічної сфери.

Авторка обґрунтовано виходить із тези про необхідність трансформації адміністративно-правового механізму забезпечення продовольчої безпеки відповідно до нових реалій – зокрема, потреб воєнного часу, децентралізації, цифровізації публічного управління та адаптації до європейських підходів у сфері продовольства. Всі положення логічно випливають із чітко сформульованої мети та завдань дослідження і підтверджені аналізом широкого кола джерел – нормативно-правових актів, стратегічних документів, практики органів влади, статистичних матеріалів, а також сучасних наукових праць.

Авторка виявила глибоке розуміння проблематики не лише в адміністративному, а й у суміжних правових вимірах – зокрема аграрному, екологічному, господарському. Обґрунтованість висновків забезпечується вдалим поєднанням загальнотеоретичних положень і прикладних аспектів:

особливо у частині законодавчого моделювання нових форм регулювання, оцінки ефективності наявних організаційно-правових конструкцій та обґрунтування змін до системи адміністративної відповідальності.

Серед елементів наукової новизни, що підтверджують авторський внесок у розвиток адміністративного права, слід виокремити:

узагальнення дефінітивного апарату щодо продовольчої безпеки в системі адміністративно-правового регулювання;

пропозицію щодо нової редакції системного закону у відповідній сфері; виділення та критичне переосмислення чинних адміністративних інструментів моніторингу та контролю за якістю продовольства;

концепцію цифрової платформи продовольчої безпеки, як адміністративно-організаційного інституту;

уточнення критеріїв ефективності адміністративного реагування на продовольчі ризики;

характеристику ризик-орієнтованого контролю як новітньої управлінської парадигми у сфері продовольства.

Новизна дослідження простежується у кожному з п'яти основних розділів дисертації та свідчить про самостійний характер наукового пошуку.

Висновки мають практичну спрямованість і можуть бути імплементовані у правотворчу діяльність, інституційне планування та правозастосовну практику.

3. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Достовірність результатів дисертаційного дослідження забезпечується належною джерельною базою, критичним переосмисленням сучасної доктрини адміністративного права та переконливою аргументацією наукових висновків. Авторка застосувала науково виважені підходи до інтерпретації положень чинного законодавства України, нормативних актів Європейського Союзу, позицій міжнародних організацій у сфері продовольства (зокрема FAO, WHO,

EFSA), що дозволило сформулювати висновки, які відповідають реальним викликам і запитам практики.

Висока доказова спроможність авторських положень зумовлена використанням поєднання емпіричних даних (зокрема статистики, звітів контролюючих органів, матеріалів практики) та теоретичних засад адміністративного, аграрного, екологічного та інформаційного права.

У дисертації простежується внутрішня логіка між аналітичними блоками, що підтверджує системний характер висунутих пропозицій.

Окремої уваги заслуговує рівень узагальнення, з яким підходить авторка до оцінки функціонування державних органів у сфері продовольчої безпеки.

Напрацьовані висновки не дублюють вже наявних наукових позицій, а є результатом самостійної роботи, що особливо помітно у частині, присвяченій:

аналізу адміністративної відповідальності у сфері безпечності харчових продуктів;

визначенню критеріїв ефективності державного контролю та адміністративного нагляду;

моделюванню організаційно-правових засад функціонування цифрової системи моніторингу продовольства.

Наукова новизна полягає не лише у постановці нових завдань для адміністративно-правової науки, а й у розробці практичних механізмів, які можуть бути реалізовані в короткостроковій перспективі.

Запропоновані авторкою підходи до правового моделювання відображають сучасні тенденції у сфері good governance, належного врядування та євроінтеграційної адаптації правової системи України.

З огляду на вищезазначене, дисертація демонструє високий рівень достовірності та оригінальності наукових положень, які становлять новий внесок у розвиток адміністративної науки в частині публічного управління сферою продовольчої безпеки.

4. Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання

Результати дисертаційного дослідження мають істотне значення як для розвитку теорії адміністративного права, так і для практики правозастосування у сфері публічного управління продовольчою безпекою. Авторка не лише обґрунтувала концептуальні підходи до оновлення механізмів адміністративно-правового забезпечення, але й сформулювала низку конкретних пропозицій, які можуть бути впроваджені у практику органів державної влади, зокрема у період воєнного стану та післявоєнної відбудови країни.

У теоретичному плані дисертація поглиблює розуміння публічної функції держави в забезпеченні продовольчої безпеки як складової національної безпеки. В роботі уточнено понятійно-категоріальний апарат, проведено комплексну систематизацію адміністративно-правових інструментів, запропоновано цілісну інституційно-процедурну модель державного регулювання у сфері продовольства.

У прикладному вимірі результати дослідження мають безпосередню прикладну цінність:

для законотворчої діяльності – як основа для розробки Закону України «Про продовольчу безпеку»;

для інституційної реформи – у частині вдосконалення повноважень Держпродспоживслужби, Мінагрополітики та інших суб'єктів державного контролю;

для стратегічного планування – у формуванні системи державного реагування на продовольчі ризики, у тому числі в умовах надзвичайних ситуацій;

для освітньої сфери – при підготовці спеціалістів у галузі публічного управління, адміністративного права, безпеки харчових систем.

Рекомендації, сформульовані у роботі, можуть бути враховані в аналітичних документах, стратегіях секторального розвитку та у процесі євроінтеграційної адаптації адміністративно-правової системи України.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації

Аналіз публікаційної активності дисертантки підтверджує належну апробацію результатів дослідження, а також достатній ступінь оприлюднення його основних положень. Зокрема, за темою дисертації опубліковано 29 наукових праць, з яких 22 – у фахових наукових виданнях України, 7 – у зарубіжних виданнях, зокрема індексованих у базах Scopus та Web of Science, а також 18 тез конференцій і матеріалів наукових заходів.

Опубліковані статті охоплюють ключові компоненти дослідження:

аналіз законодавства у сфері продовольчої безпеки;

оцінку ефективності адміністративно-правових інструментів контролю;

порівняння української моделі з європейськими підходами;

рекомендації щодо реформування інституційної архітектури публічного управління;

пропозиції щодо цифровізації процедур нагляду, моніторингу та реагування.

Виклад матеріалу у публікаціях відзначається структурованістю, глибоким аналітичним опрацюванням та відповідністю академічним стандартам.

Публічне представлення результатів на конференціях, круглих столах та наукових форумах підтверджує активну участь авторки у професійному науковому середовищі та її здатність до презентації отриманих результатів широкому фаховому колу.

Таким чином, можна зробити висновок про повноту, системність та релевантність наукових положень, що викладені у дисертації та представлені у наукових публікаціях, що відповідає вимогам МОН України щодо апробації результатів дисертаційного дослідження.

6. Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертаційної роботи щодо її змісту та оформлення

Дисертаційна робота вирізняється належною структурною організацією, системністю викладу, послідовним розкриттям теми, однак окремі положення викликають дискусійний інтерес або потребують подальшої наукової розробки.

По-перше, доцільно було б більш чітко розмежувати складові поняття «адміністративно-правовий механізм» та «механізм державного управління» у контексті продовольчої безпеки. Їх ототожнення у деяких фрагментах тексту може створювати певну теоретичну невизначеність, особливо при оцінці компетенцій публічних органів.

По-друге, у роботі варто було б більш повно представити узагальнення практики судового контролю у сфері продовольчої безпеки. З огляду на значущість адміністративного оскарження, окремий підрозділ, присвячений аналізу судової практики, підсилив би емпіричну базу дисертації.

По-третє, певної деталізації потребує питання координації між державними, місцевими та наддержавними інституціями (зокрема в контексті виконання міжнародних зобов'язань України перед СОТ та ЄС). Проблематика взаємодії суб'єктів влади у трансграничному аспекті продовольчої політики заслуговує на окрему увагу.

По-четверте, серед джерел, на які посилається дисертантка, є певна диспропорція між обсягом використаних українських нормативних актів та зарубіжних правових позицій. Було б доречно дещо ширше охопити практики країн Центрально-Східної Європи, зокрема Польщі, Литви чи Чехії, як приклади пострадянського досвіду адаптації до вимог ЄС.

По-п'яте, у змісті дисертації іноді простежується повторне використання окремих положень у межах кількох підрозділів, що, ймовірно, зумовлено широкою міжгалузєвою природою теми, однак за структурного доопрацювання це можна було б оптимізувати.

Усі зазначені зауваження мають конструктивний характер і жодним чином не применшують наукової цінності дисертації. Навпаки, вони свідчать про потенціал теми до подальшого розвитку та її багатовимірність, що відкриває перспективи для майбутніх наукових досліджень.

7. Загальні висновки

Дисертаційна робота Пустовіт Юлії Юріївни на тему «Адміністративно-правове забезпечення продовольчої безпеки» є завершеним, самостійно виконаним науковим дослідженням, що містить комплексне теоретичне і практичне обґрунтування нових підходів до удосконалення механізмів державного управління у сфері продовольчої безпеки в умовах сучасних викликів, включаючи воєнний стан, трансформацію публічного управління та цифровізацію контролю.

У роботі сформульовано нові наукові положення, що мають важливе значення для розвитку науки адміністративного права, зокрема щодо визначення сутності адміністративно-правового забезпечення продовольчої безпеки, класифікації правових інструментів контролю, обґрунтування принципів ефективного нагляду у сфері продовольства, а також розроблення пропозицій щодо модернізації нормативної бази, включаючи концепцію спеціального закону.

Результати дисертації мають не лише теоретичну значущість, а й прикладне спрямування. Вони можуть бути використані у нормопроектній роботі, в удосконаленні функціонування органів виконавчої влади, у системі професійної підготовки публічних службовців, а також у науково-дослідній та освітній діяльності.

Оприлюднення результатів у наукових публікаціях, в тому числі у виданнях, що індексуються в міжнародних базах, підтверджує належну апробацію наукових положень та загальну наукову культуру здобувачки.

Реферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Актуальність обраної теми дисертації,

ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам МОН України.

Основні висновки та положення роботи сформульовані авторкою особисто, на основі власних досліджень та практичного досвіду. Матеріал дослідження викладено комплексно, логічно правильно та послідовно, що дозволило здобувачці розкрити зміст обраної теми дослідження та у повному обсязі вирішити поставлені задачі.

Авторкою дотримано норми законодавства про авторське право і суміжні права та надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Отже, дисертаційне дослідження Пустовіт Юлії Юріївни на тему: «Адміністративно-правове забезпечення продовольчої безпеки» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є актуальною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані висновки, які вирішують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, теоретичним рівнем і практичною цінністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам, визначеним пунктами 7–9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, а його авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент

завідувач кафедри публічного та міжнародного права

Навчально-наукового інституту «Юридичний інститут Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,

доктор юридичних наук,
професор



Оксана КУЗЬМЕНКО